וירא

א. ארז"ל [1] שספר בראשית נקרא בשם "ספר הישר", לפי ש"זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים". אמנם, אף שהספר (בראשית) בכללותו נקרא על שם כל שלשת האבות, דהיינו שכל כולו של ספר "הישר" משתייך (בפנימיותו) לג' ה"ישרים" כולם [2], הרי בפרטיות יש בו פרשיות שהמדובר העיקרי (הגלוי) בהן הוא באחד משלושת האבות ביחוד.

והנה, הפרשיות שכל תוכנן מתייחס לאברהם במיוחד — הן פ' לך־לך ופ' וירא [3].

ומזה שנחלקו לב' פרשיות, עם היות ששתיהן ענינם אחד: אברהם אבינו, הרי מוכרח שבהן מתבטאות שתי "פרשיות" וסוגים בענינו ומעלתו של א"א [4]; ומכיון שמעלתו של א"א היא עבודתו להוי', הרי ב' הפרשיות הן שתי מדריגות בעבודתו הנעלית של א"א. ומזה, שההפרש שבין שתי המדריגות (שתי הפרשיות) של אברהם אבינו יש להבין משני השמות של פרשיות אלו [5], דהרי שמה של הפרשה מרמז ומוכיח על תוכנה, כמבואר כמה פעמים [6].

והנה החילוק העיקרי (בתוכן מעלתו של אברהם) בין פ' לך לך ופ' וירא: בפ' לך לך המדובר הוא במדריגת א"א כמו שהי' קודם היכנסו בברית־המילה (ורק בסופה מסופר איך שנצטווה מאת ה' למול א"ע ואת ב"ב, ושכן עשה [7]); ובפ' וירא מדובר בא"א לאח"ז שכבר קיים מצות מילה —

---

1) ע"ז כה, א. וראה תו"ח לך (פה, ד).

2) כדמוכח מהלשון "זה ספר אברהם יצחק ויעקב" — שהספר משתייך לכל הג' אבות.

3) ואף שגם בפ' חיי שרה מדובר אודות אברהם — הרי שם גם עניני יצחק הם מהענינים העקריים שבסדרה (וכ"ש שכן הוא בהנוגע פ' נח — אף שבסופה מדובר אודות אברהם).

4) ע"ד המובן במרז"ל (תענית כז, ב. מגילה כב, א) "כל פסוקא דלא פסקי משה אנן לא פסקינן לי'", שמכיון שלא נפסקו בתורה הרי זה מורה שכל עניני פסוק אחד שייכים ביחד. ועד"ז להיפך שאותם הפסוקים שנפסקו בתורה ה"ז לפי שהם ב' ענינים נפרדים — עד"ז בפיסוק הפרשיות (ראה זח"ב רו, ב) שמאחר שנפסקו לב' פרשיות ה"ז מורה שהם ב' ענינים נפרדים (ולכן גם קריאתם וה־לימוד למעשה מתוכנם — כפתגם אדה"ז הידוע* — בזמנים נפרדים). ובנדו"ד ש־עיקר פרשיות אלו הוא אודות אברהם, ה"ז מורה שהם ב' ענינים שונים באברהם עצמו.

5) ובפרט ששמות ב' פרשיות אלו הם אודות אברהם: "לך לך" הוא הציווי לאברהם לילך כו'; "וירא" הוא גילוי הקב"ה לאברהם.

6) ראה לקו"ש ח"ה ע' 58.

7) וגם זה — עד יום ג' למילתו (ר"פ וירא) שעדיין לא נתרפא ממילתו, שאי"ז עדיין תכלית ענין המילה — דהרי ענינה של מצות מילה הוא ברית עולם בבשר הגוף הגשמי (כמבואר לעיל ע' 45 ואילך. וראה להלן ס"ג) וכל זמן שלא נתרפא (ושיודעים שיצא מהסכנה — והרי בשלישי למילה מחללין עליו את השבת (שבת קלד, ב. וראה לקו"ש ח"ה ע' 77 ואילך בארוכה)) — אין בירור כ"כ שהברית עולם הוא בר קיימא בגשמיות.

---

*) היום יום ע' קא. ובארוכה — סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

והפרש זה נרמז גם בשמותיהן, „לך לך", „וירא".

ב. אי' בזוהר [9], דעד שלא נימול אברהם היתה דרגת נבואתו בבחי' „הי' דבר ה' אל אברם במחזה" [10]; משא"כ בזמן שלאחרי הימולו, כתיב „וירא אליו ה'" [11], שהיא דרגא נע־לית יותר [12]. והטעם ע"ז מבואר שם: לפי שמלאכי השרת אינם נזקקים בלשון תרגום [13], ולכן עד שנימול הי' הגילוי אליו בבחי' „מחזה", שהוא לשון תרגום, כדי שלא יהי' פתחון פה למלאכי השרת שהקב"ה מתגלה לאדם שאינו מהול; אבל לאחר שמל, שאין להם עוד פתחון פה, נתגלה אליו בבחי' „וירא", בלה"ק, המורה על מדריגה עליונה יותר.

ויש להקשות: ממה נפשך — אם א"א מצ"ע הי' ראוי גם קודם לכן לגילוי הנעלה — למה יגרע חלקו של אברהם אבינו (המגיע לו) משום חשש של קטרוג המלאכים? והרי הרבה דרכים למקום שבהן וע"י אפ־שר למנוע את פתחון הפה של המל־אכים גם אם הי' הגילוי באופן המגיע לא"א, אופן הנעלה;

ואם מצד מהותו ומעלתו של א"א לא הי' ראוי עדיין לגילוי נבואה באופן נעלה, מה צורך בטעם שלא יהי' פתחון פה למלאכי השרת, מכיון שבלא"ה לא הי' ראוי אז לגילוי זה?

ג. ויובן זה בהקדים המבואר ב־תו"א [14] שההפרש בין לשון הקודש ללשון תרגום (ארמית — ושאר ה־לשונות) הוא בדוגמת ההפרש שבין אבנים ללבנים: אבן היא בריאה בידי שמים ולבינה נעשית בידי אדם, ועד"ז הוא החילוק בין הלשונות הנ"ל, גם בין אותיותיהן שמהן הן „בנויות" [15]: אותיות התורה נקראות „אבנים", כי התורה היא מן השמים; אבל האו־תיות של לשונות האומות נק' „לב־נים", (שהן מוסכמות ע"י בנ"א לבד) [ותכלית הכוונה במציאותן של לשו־נות (אותיות) האומות, שגם הם ית־ברדו ויתעלו לקדושה ע"י שישתמשו בהן לעבודת הוי'].

וע"פ הנ"ל בזהר י"ל שההפרש בין מעלת אברהם אבינו קודם המילה ולאח"ז, הוא בדוגמת החילוק הנ"ל שבין אבן ללבינה:

מבואר בכ"מ [16] שאף ש„קיים א"א כל התורה כולה עד שלא ניתנה" [17] מ"מ הגיע אז בעבודתו במעלות הקודש רק עד שרש הנבראים; לפי שכל עבודתו ופעולתו הי' בכח עצמו, בלי ציווי (שזהו גם נתינת כח) מלמעלה (ואין בכחו של נברא להגיע למעלה ממקורו, שורש הנבראים).

אמנם כל זה הי' עד שקיים מצות מילה (שאופן קיומו של כל התורה הוא „עד שלא ניתנה", עד שלא נצ־טווה בציווי מיוחד [18]) משא"כ כש־

---

8) ח"א פח, סע"ב. וראה שם צח, רע"א.
9) לך טו, א.
10) ואף שגם קודם לזה כתוב (לך יב, ז. שם יז, א) „וירא ה' אל אברם" — כבר תירץ את זה בזוהר שם.
11) וראה ב"ר ר"פ וירא. מפרשים ר"פ וירא.
12) ראה שבת יב, ב.
13) משפטים עז, ג.
14) ראה ספר יצירה בתחלתו.
15) ראה שה"ר פ"א ע"ם לריח שמניך גו': כל המצות שעשו לפניך ריחות היו וכו', וראה לקו"ש ח"ג ע' 757 ואילך.
16) קדושין פב, א. יומא כח, ב.
17) משא"כ הציוי דז"מ פכ"ג — דלא

נצטווה במצות מילה מהקב"ה, שבציווי זה הרי ניתן לו כח מיוחד מלמעלה להתעלות לדרגת ביטול והתאחדות עם הבורא, מצוה המצוה, באופן נעלה יותר — לכן בכחו אז להגיע גם למעלה משרש הנבראים[18].

יתירה מזו: לא זו בלבד שע"י מצות מילה נתעלה בעבודתו לדרגא שהיא נעלית באין ערוך לגבי מדריגתו הקודמת, אלא עוד זאת, שע"י מצוה זו נתבטלה מציאותו לגמרי ונתאחד עם הבורא התאחדות גמורה כזו שאין כמוה ודוגמתה במצוה אחרת. כי הלא זוהי תכונתה המיוחדת של מצות מילה: "והיתה בריתי בבשרכם"[19], היינו שגם בבשר הגשמי נרגש ביטולו לה', והתאחדותו בו, מה שלא מצינו במצוה אחרת[20].

נמצא שדוגמת עבודתו של אברהם קודם שקיים מצות מילה, שהגיע בה רק עד שרש הנבראים, היתה בדוגמת ענין "לבינה": בכל גודל מעלת עבודתו, אף שעשה חיל ונתעלה בביטולו לה' למעלה מעלה, מ"מ לא יצא עדיין מגדר "מעשה ידי אדם", מתחום הנבראים ושרשם. משא"כ לאחר שנימול, נתעלה בעבודתו לדרגא שהיא בדוגמת "אבן"[21] — מעשה ידי שמים, כי ע"י קיום מצוה זו יצא מגדרו הנ"ל, עד שנתבטל ונתאחד לגמרי עם הבורא — אז עבודתו היא כעין מעשה ידי שמים, ובכוחה ל"הגיע" למעלה משרש הנבראים.

ובזה יתבאר מה שמובא לעיל, שקודם שנימול הי' מדריגתו של א"א רק בבחי' "במחזה", שהוא (בלשון) תרגום, כי היא בדוגמת "לבינה", שבידי אדם כנ"ל; אבל ע"י מצות מילה הגיע לבחי' "וירא", שהוא בל"ק, בדוגמת האבן שהיא בידי שמים.

ד. וענין זה, מה שקודם הימולו הגיע אברהם לבחי' "במחזה" ואח"כ לבחי' "וירא", אינו רק מפני שבאופני הגילוי וההפרש ביניהם מתאימים לב' דרגותיו בעבודה מפאת דוגמתם ל"לבינה" ו"אבן", אלא שגם תוכנן הפנימי של ב' דרגות אלו

גיתנה ע"ז האפשריות להגיע למעלה משרש הנבראים.

18) להעיר מל"ת להאריז"ל (ר"פ לך) וביאורו באוה"ת פח"ש ד"ה והי' ברך — האם המשיך א"א היחוד עליון שעיקרו הי' כמ"ת.

19) לך יז, יג.

20) וראה שו"ע יו"ד ריש הל' מילה (סי' ר"ס): "וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה", ואף שהטעם ע"ז הוא "לפי שיש בה צד כרת" (ש"ך שם) — הרי גם זה שייך להענין הנתבאר בפנים — כי הטעם ע"ז שדוקא במצות מילה ישנו חיוב כרת* י"ל: מכיון שענין מצות מילה הוא ברית הגוף עם הקב"ה, הרי מובן שהעדר קיומה פוגע בברית זו, ובמילא חסר בחיות הגוף, וראה לקו"ש ח"ג ע' 834 הערה 23 ועוד ביאור בטעם חיוב כרת במילה.

21) ועפ"ז יומתק מה שכשהשביע את אליעזר בהוי' א"ל שים נא ידך תחת ירכי — בכדי שתהי' השבועה בנקיטת חפץ (ח"ש כד, ב. רש"י שם) כי (רק) המילה הייתה "אבן", בידי שמים. ועד"ז ס"ת ותפלין (שברש"י שם) לאח"ז.

---

*) ראה בזה אוה"ת שמות (כרך ז' ע' ב'תרצז) ביאור למ"ש "בהשמטות זח"א כו' מ"ט פסח ומילה כו' אית בהו כרת".

ועוד להעיר: להמבואר בכ"מ שבמילה כמה ענינים: שאינו ערל, פעולת המילה, שהוא מהול — ראה ג"כ ד"ה בעצם גו' (אוה"ת כרך ז' לך, ע' 1464).

בנבואה עולה בקנה אחד עם ב' ה' מדריגות בעבודת אברהם.

דהנה אמרז"ל *[21] כל הנביאים נתנבאו בכה, מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה. והחילוק ביניהם מבואר: "זה" מורה על ראיית המהות, וכמרז"ל [22] "מראה באצבעו שנאמר כו' זה", והו"ע שראה באספקלריא המאירה [23]; משא"כ בחי' "כה" הוא בחי' אספקלריא שאינה מאירה, ואי"ז ראיית המהות.

ועד"ז יובן ההפרש בין גילוי הבא "במחזה", ובין הגילוי ד"וירא": וירא ענינה ראי' — היינו באופן שרואה את הוי' הנראה אליו, ראיית המהות. משא"כ "במחזה", אף שגם חזיון ענינו ראי', אבל אי"ז ראיית המהות כ"א תרגומו, כמו שהאלקות נראה ע"י התלבשות בלבוש המעלים על מהותו (וכנ"ל ש"מחזה" הוא בלשון תרגום, היינו שלשון הקודש (אלקות) תורגמה (מובנת ע"י שנתלבשה) בלשונות אחרות) *[23].

לכן קודם שנימול, כשלא הגיע אברהם אבינו עדיין לברית עולם בבשרכם — עם אלקות — במילא לא זכה ג"כ לראיית המהות והעצם דאלקות, והיינו שראה רק בחי' "מחזה"; משא"כ לאחרי זה, שאז נתבטל מציאותו לגמרי ונתאחד ביחוד שלם [24] — נתעלה אז למדריגה נעלית שהוי' נראה אליו בבחי' "וירא" [25], ראיית העצם דאלקות [26].

ה. מעלה גבוהה זו של ראיית המהות, שאלי' מגיעים ע"י ברית מילה, אפשרית רק בבנ"י, כי להם דוקא ניתן הכח להתעלות לדרגא זו ע"י העבודה דתורה ומצות בכלל, ומצות מילה בפרט. אשר לכן להם דוקא ניתנה התורה, למרות טענת המלאכים "תנה הודך על השמים" [27] — כי דוקא משום ש"יצר הרע יש בכם" וירידתם ל"מצרים", למצרים וגבולים, שכ"ז מתברר ומזדכך ומתעלה ע"י עבודתם בתורה ומצות, לכן ביכלתם לעלות ולהגיע למדריגה הנ"ל.

משא"כ המלאכים, אף שיש להם ביטול גמור לה', ועבודתם היא בדרגא נעלית וכו', מ"מ אין בכוחם לעלות למעלה משרש הנבראים [28].

---

*21) ספרי ר"פ מטות (הובא בפירש"י שם).

22) סוף תענית. וראה פירש"י (בשלח טו, ב).

23) ראה יבמות מט, ב. ויק"ר פ"א, יד.

*23) וראה תו"א משפטים עח, ג.

24) נתקיים הציווי והי' תמים (לך יז, א). וראה נדרים לא, ב: לא נקרא שלם עד שמל שנא' התהלך לפני והי' תמים.

25) ויומתק ע"פ המבואר לעיל ע' 46 שבמצות מילה מתבטא ביותר מה ש"נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" — והרי ענין התאוה והתענוג שייך לעצם הנפש (ראה המשך תרס"ו ע' כה ואילך).

26) ולהעיר מפרש"י (לך שם) שע"י המילה ניתן לאברהם (השליטה על) ה' אברים, ובתוכם על ב' עיניו — מתאים עם הנ"ל שע"י המילה נתעלה בדרגת הראי' באלקות.

27) ראה שבת פח, ב.

28) וכידוע (לקו"ת ר"ה ס, ב. סידור קנב, א. ובכ"מ) הפירוש במארז"ל (סנה' לח, ב. יומא כא, ב) "הושיט (הקב"ה) אצבעו קטנה ביניהן ושרפן", שע"י שנתגלה להם מבחי' המלכות — אף שהיא ספי' היותר אחרונה "אצבעו קטנה" — אבל היא יותר מחוק הקצוב להם — "ושרפן", נתבטלו ממציאותם.

ועפ"ז מובנת השייכות של "הושיט . . ושרפן" לטענתם "מה אנוש כי תזכרנו"

ועפי"ז יש לבאר הטעם שהגילוי באופן ד"וירא" לאברהם לא הי' יכול לבוא לפני קיומו מצות מילה מצד טענת המלאכים:

אין הכוונה בזה שחשש קטרוג של המלאכים היתה סיבה צדדית שעיכבה הגילוי הזה, אלא שקטרוג המלאכים עצמו הוא המכריע שאין אברהם (עדיין) ראוי לזה: מאחר שקודם הימולו, על אף כל עבודתו ועילויו בקודש והת־בטלותו לאלקות וכו', לא יצא מגדר נברא — א"כ דרגתו היא בדוגמת דרגת המלאכים, שאינו יכול להגיע למעלה משרש הנבראים[29], וכמוהם א"א לו לקבל גילוי אלקות זה שהוא בבחי' "וירא".

ו. עפ"י כל הנ"ל יובן מה שב' הפרשיות חלוקות, ומה שאחת נק'

בשם "לך לך", והשנית בשם "וירא", ואיך שבזה מרומז ב' הדרגות של א"א הנ"ל:

"לך לך" ענינו שהוא הולך ויוצא מגדרו הקדום, ובכל הפרטים ואופנים, כמפורש בכתוב "מארצך וממולדתך ומבית אביך", שכוללים כל הפרטים בענין היציאה מההגבלות ועליותיו למעלה בדרגת ביטולו לה'[30], אמנם כל המדריגות כולן הן עדיין בחי' "הליכה" מסודרת מלמטה למעלה (וכמפורט בכתוב ש"מארצך וממולדתך וגו' " היא לך־לך לשרשך[31] כו' הליכה ועלי' שאינה למעלה מכל גדרו הוא) — שלא הגיע אז לפני הימולו, למעלה משרש הנבראים.

משא"כ "וירא", שהוא מורה, כנ"ל, על ראיית המהות דאלקות, הבאה ע"י התאחדותו עם הבורא ביחוד שלם, ולמעלתו זו הגיע ע"י שקיים מצות מילה.

ז. "מעשה אבות סימן לבנים"[32] — הרי מובן שישנה הוראה בכל הנ"ל לכל או"א [ובפרט כשהמדובר אודות ענין מילה שע"ז כותב ה־רמב"ם[33] שכאו"א "נמול כמו שמל אאע"ה"]:

כמו אברהם, שבכל הליכותיו ועליו־תיו עדיין לא הגיע לשלימות העבודה,

---

— כי זה גופא תשובה על טענתם: במל־אכים, כשנתגלה להם יותר מחוק הקצוב, אף שהגילוי הוא רק "אצבעו קטנה" נת־בטלו ממציאותם (ראה ד"ה והוא עומד תרס"ג ע' 9 (וראה גם סידור שם) שפירוש "ושרפן" הוא שנתבטל מציאותם לגמרי, והוא כעין הפסד המציאות); משא"כ בנש"י, לא רק שאינם מתבטלים מגילוי בחי' "אצבעו קטנה", בחי' המל' שרש הנבראים, אלא שביכולתם להמשיך ולקבל גם בחי' שלמעלה משרש הנבראים. והביטול שנעשה בהם מצד גילוי בחי' זו היא באופן שהם עצמם (גם כשהם במציאותם) הם כלים להביטול (עיין ד"ה והוא עומד שם ע' 9 ואילך).

29) ולשון הקטרוג שאינו מהול — כי ע"י המילה נעשה התהלך לפני — הדבק בעבודתי ועומד על עמדו כשרוה"ק נצבת עליו (רש"י לך יז, א־ג). וראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ו במעלות נבואת מרע"ה שהי' לא ע"י מלאך כי' פנים אל פנים כו' עומד על עומדו שלם. ועד"ז בפיה"מ שלו הקדמה לפ' חלק יסוד ז'. מו"נ ח"ב פל"ה, לט. ועייג"כ וח"א קע, סע"ב.

30) ראה ד"ה אמרת תרצ"ה פ"ד. מי העיר תש"ג בסופו. ועיי' ג"כ ד"ה לך דשנות תרנ"ה, תרס"ו, תרס"ז, תש"ב ותש"ה.

31) וכמשנ"ת בענין "קומי לך וגו' לכי לך" (שהש"ר ב, יג) בלקו"ת שה"ש ד"ה יונתי בחגוי הסלע (סז, ג ואילך). אוה"ת ד"ה לך לך (ע' תרפב).

32) נסמן לעיל ע' 44 הערה 4.

33) פיה"מ חולין ספ"ז. וראה לעיל בשיחה ב' לפ' לך.

עד שקיים מצות מילה ואז ניתן לו מלמעלה הגילוי באופן ד"וירא", עד"ז צריך כאו"א לידע [34] שאין להסתפק בעבודתו גם אם היא באופן היותר נעלה, כ"א צריך לעלות תמיד מעלה מעלה עד שיגיע לביטול אמיתי ושלם; כי גם כשמגיע לדרגת ראי' באלקות, הרי אפ"ל שזה רק בחי' "במחזה", ואין זה תכלית השלימות עדיין, ולכן צריך להוסיף תמיד בעבודתו.

ולאידך גיסא — ישנה ההבטחה שכשיעבוד עבודתו עד מקום שידו מגעת, יתנו לו מלמעלה גם הגילויים הנעלים, עד לתכלית השלימות — "וירא" ראי' באלקות, אספקלריא המאירה [35].

(משיחת ש"פ וירא, תש"ל)

34) וכמו שאברהם ידע שעדיין לא הגיע לשלימות העבודה, ולכן אמר הצ"צ (היום יום ע' קג. וראה לקו"ש ח"א ע' 23 ואילך. ח"ה ע' 86 ואילך) לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (ולהעיר שיום ההולדת שלו חל בפ' וירא): "כשיהודי בן צ"ט שנה מחליט שצריך למול א"ע ראוי הוא שיתגלה לו ה'".

35) ראף דרק מרע"ה ראה באספה"מ — דוגמת חילוק דאספה"מ ושאינה מאירה בגבואה ישנו גם בעבודה והפעולה באדם שע"ז: תורה או תפלה, יחו"ע או יחו"ת וכו' (ראה לקו"ת שה"ש כח, ב. וש"נ. אוה"ת במדבר קלא. שם ר"פ מטות. ובכ"מ).